

ציד

שלא העתיקו בעלי מחקר הראשונים בראיית הירח כלום ואע"פ שהחכמים הקדמונים היו יודעים חכמה המולדת היעצ לפי שהאומות שקדמו הישמעאלים בעלי דתות לא היו עושין החדשים על ראיית הירח אלא ישראל בלבד והדברים שביד ישראל כומכין עליהן ונית דין מחשבתן בכן לא מנינו בהם העתקים מחכמינו הקדמונים, ושאר האומות יש מהם מי שהיה עושה חדשי הלכנה הזמן שמקבצין לקבוצ ויש מהם מי שעושה

צידד מרחק תקופת תמוז בשנה היתה ממולד החדש הרביעי מחדש תקופת ניסן, ואם נמשכה תקופת תמוז בתוספת הולאת יתר מחדש לבנה תגרע ממנו חדש לבנה והנשאר הוא מרחק תקופת תמוז מן החדש החמישי לחדש תקופת ניסן כאלו היתה התקופה נוספת באדר ולא משך המרחק עד חדש לבנה בתקופת ניסן והיה בשנה א' ו' ויהיה תקופת תמוז ראויים ליושל כסיון אלא שהוסף המרחק על חדש לבנה נושא ממנו חדש לבנה ונוספת התקופה בתמוז אכל

אם היתה תקופת ניסן בניסן היתה תקופת תמוז לעולם בתמוז ואין המרחק מושך שיעור חדש לבנה, וכשנאמר יודע חדש תקופת תמוז הוא נוסף במרחק המכונה אשר נהגת בתקופת ניסן ותדע עת התקופה מימי השבוע ואין החדש, וכן תעשה אם אתה דורש תקופת תשרי אלא שאתה מוסיף על מרחק תקופת ניסן ה' ימים ועשר שעות ות"ר חלקים וס"ב רגעים ותהיה התקופה נוספת או באלול או בתשרי ואם אתה דורש תקופת טבת הוסף על מרחק תקופת ניסן ה' ימים ג' שעות ותתק"א חלקים וי"ז רגעים ותנאכו בו המכונה שנהגת בתקופת תמוז וניסן ותהיה התקופה נוספת או בכסליו או בטבת וזהו דרך חשבון התקופה לדברי רב אלא. ומה שטענו ד' לוחות וכתוב בהם מרחק ארבע תקופות השנה ממולדי החדשים נוספת בהם ככל שנות המחזור ומן הלוחות אתה יכול לידע יום התקופה ושעתה לאי זו שנה שתרצה ותוסיפו על מולד החדש שכתוב כנגדה ומתאם היום והשעה והעת והרגע שתפול בו התקופה ובכמה כחדש כל שנה שתרצה ובכל מחזור שתלך כל ימי עולם והתקופה הולאת בנייה על מחלק השמש האמיתי או קרוב לו בשני ימים אכל תקופת שמואל רחוקה מן התקופה האמיתית בכמה עשרה ימים כמו שכתבנו בנסיון ובחשבון :

ותרמ"ב חלקים. והנשאר תשליך חדשי לבנה. והנשאר שאין בו חדש לבנה תוסיף אותו על מולד ניסן של אותה שנה. וברגע שיגיע המנין בו תהיה תקופת ניסן של אותה שנה : ונראין לי הדברים שעל חשבון תקופה זו היו סומכין לענין עיבור השנה בעת שבין דין הגדול מצוי. שהיו מעבירין מפני הזמן או מפני הצורך. לפי שחשבון זה הוא האמת יותר מן הראשון. והוא קרוב מן הדברים שנתבארו באיצטגנינות יותר מן החשבון הראשון שהיתה בו שנת החמה שס"ה יום ורביע יום : וזו חשבון שתי תקופות האלו שביארנו דרכם הכל בקירוב הוא ובמהלך השמש האמצעי לא במקומה האמיתי. אבל במקום השמש האמיתי תהיה תקופת ניסן בזמנים אלו בכמו שני ימים קודם שתי התקופות שיוצאין בחשבון זה. בין בחשבון מי שחשב רביע יום גמור בין למי שמחשב לפחות מרביע יום :

פרק אחד עשר

א לפי שאמרנו בהלכות אלו שבית דין היו מחשבין

בדקדוק ויודעים אם יראה הירח או לא יראה. ידענו שכל מי שרוחו נכונה ולבו תאב לדברי החכמות ולעמוד על הסודות יתאוה לידע אותן הדרכים שמחשבין בהם עד שידע אדם אם יראה הירח בליל זה או לא יראה : ודרכי החשבון יש בהן מחלוקות גדולות בין חכמי הגוים הקדמונים שחקרו על חשבון התקופות והגימטריאות. ואנשים חכמים גדולים נשתבשו בהן ונתעלמו מהן דברים ונולדו להן ספיקות. ויש מי שדקדק הרבה ולא פגע בדרך הנכונה בחשבון ראית הירח אלא צלל במים אדירים והעלה חרס בידו : וזו לפי אורך הימים ורוב הבדיקות והחקירות נודעו למקצת החכמים דרכי חשבון זה. ועוד שיש לנו בעיקרים אלו קבלות מפי החכמים וראיות שלא נכתבו בספרים הידועים לכל. ומפני כל אלו הדברים כשר בעיני לבאר דרכי חשבון זה כדי שיהיה נכון למי שמלאו לבו לקרבה אל המלאכה לעשות אותה : ואל יהיו דרכים אלו קלים בעיניך מפני שאין אנו צריכין להם בזמן הזה. שאלו הדרכים דרכים רחוקים ועמוקים הן. והוא סוד העיבור שהיו החכמים הגדולים יודעים אותו ואין מוסרין אותו לכל אדם אלא לסמוכים נבונים. אבל זה החשבון בזמן הזה שאין בית דין לקבוע על פי הראיה שאנו מחשבין בו היום אפילו תינוקות של בית רבן מגיעין עד סופו בשלשה וארבעה ימים : ה' שמא יתבונן חכם מחכמי האומות או מחכמי ישראל שלמדו חכמת יון בדרכים אלו שאני מחשב בהן לראיית הירח ויראה קירוב מעט במקצת הדרכים. ויעלה על דעתו שנתעלם ממנו דבר זה ולא ידענו שיש באותו הדרך קירוב. אל יעלה זה על דעתו אלא כל דבר שלא דקדקנו בו מפני שידענו בעיקר. הגימטריאות בראיות ברורות שאין דבר זה מפסיד בידיעת הראיה ואין חוששין לו. לפיכך לא דקדקנו בו : וכן כשיראה בדרך מן הדרכים חסרון מעט מחשבון הראוי לאותה הדרך. בכונה עשינו זה לפי שיש כנגדו יתרון בדרך אחרת עד שיצא הדבר לאמיתו בדרכים קרובים בלא חשבון ארוך. כדי שלא יבהל האדם שאינו רגיל בדברים אלו ברוב החשבונות שאין מועילין בראיית הירח : וזו העיקרים שצריך אדם לידע תחלה לכל חשבונות האיצטגנינות. בין לדרכי חשבון הראיה בין לשאר דברים, אלו הן. הגלגל מוחלק בש"ס מעלות. כל מזל ומזל שלשים מעלות. ומתחיל מתחילת מזל מלה. וכל מעלה ומעלה ס' חלקים. וכל חלק וחלק ס' שניות. וכל שניה ושניה שלשים שלישיות. וכן תדקדק החשבון ותחלק כל זמן שתרצה : וזו לפיכך אם יצא לך בחשבון שכוכב פלוני מקומו בגלגל בע' מעלות ול' חלקים ומ' שניות. תדע שכוכב זה הוא מזל תאומים בחצי מעלה אחת עשרה ממזל זה. לפי שמזל מלה ל' מעלות ומזל שור ל' מעלות נשאר עשר מעלות ומחצה ממזל תאומים ומ' שניות מחצי המעלה האחרון : וכן אם יצא מקומו בגלגל בש"כ מעלות. תדע שכוכב זה במזל דלי בכ' מעלות בו. ועל דרך זו בכל המניינות. וסדר המזלות כך הוא. מלה שור תאומים סרטן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים : וזו החשבונות כולם כשתקבץ שארית לשארית או כשתוסיף מנין על מנין. תקבץ כל מין עם מינו. השניות עם השניות והחלקים עם החלקים והמעלות עם המעלות. וכל שיתקבץ מן השניות ס' תשים חלק אחד ותוסיף על החלקים. וכל שיתקבץ מן החלקים ס' תשים מעלה ותוסיף אותה על המעלות. וכשתקבץ המעלות תשליך אותן ש"ס והנשאר מש"ס ולמטה הוא שתופסין אותו לחשבון : וזו בכל החשבונות כולן כשתרצה לגרוע מנין ממנין. אם יהיה זה שגורעין אותו יתר על זה שגורעין ממנו אפילו בחלק אחד תוסיף על זה שגורעין ממנו ש"ס מעלות כדי שיהא אפשר לגרוע זה המנין ממנו : וזו כיצד הרי שהצריך החשבון לגרוע מאתים מעלות ונ' חלקים ומ' שניות. סימן רנ"ם. מק' מעלות ונ' חלקים ומ' שניות. סימן קכ"ל. תוסיף על הק' ש"ס יהיו המעלות ת"ס ותתחיל לגרוע השניות מן השניות תבא לגרוע ארבעים משלשים אי אפשר תרים חלק אחד מן העשרים חלקים ותעשה אותו ששים שניות ותוסיף על השלשים ונמצאו השניות תשעים. תגרע מהם המ' ישאר חמשים שניות. ותחזור לגרוע חמשים חלקים מ"ט חלקים שכבר הרימות

מנדל עוז

פרק יא לפי שאמרנו בהלכות אלו שבית דין היו מחשבין בדקדוק עד סוף. הספק. כלו מדרכי האיצטגנינות בדרכי שמואל פרק הולאת נסירין לי שנילי דקיעא כשנילי דנכרדא, וכפי שרבינו ז"ל אומר כי הוא מפי בקלס :